

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
Одбор за рад, социјална питања,
друштвену укљученост
и смањење сиромаштва
17 Број: 06-2/270-16
23. новембар 2016. године
Београд

И Н Ф О Р М А Ц И Ј А
О ПРВОМ ЈАВНОМ СЛУШАЊУ ОДБОРА ЗА РАД, СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА,
ДРУШТВЕНУ УКЉУЧЕНОСТ И СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА,
ОДРЖАНОМ 22. НОВЕМБРА 2016. ГОДИНЕ

Одбор је на основу одлуке донете на својој трећој седници, одржаној 12. октобра 2016. године, одржао Прво јавно слушање на тему: „Представљање Приручника за парламентарце – Водич кроз међународно избегличко право“.

Јавном слушању су у својству говорника присуствовали: Весна Ракоњац, председница Одбора за рад, социјална питања, друштвену укљученост и смањење сиромаштва, Ханс Фридрих Шодер, шеф Канцеларије УНХЦР у Београду, Мила Ђурђевић, саветница у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Иван Гергинов, помоћник комесара за избеглице и миграције, Јасмина Лалић, главна полицијска инспекторка у Министарству унутрашњих послова, Милош Јанковић, заменик заштитника грађана, Љубимка Митровић, правна саветница у Канцеларији УНХЦР у Београду и Никола Ковачевић, правни саветник Београдског центра за људска права.

Јавном слушању су присуствовали чланови Одбора: Миланка Јевтовић Вукојичић, Владо Бабић, Драган Савкић и Предраг Јеленковић, заменици чланова Одбора: Светлана Николић Павловић, Хаџи Милорад Стошић и Марија Јањушевић, као и народни посланици: Муамер Зукорлић, Јован Јовановић, Борка Грубор и Милија Милетић.

Остали учесници јавног слушања су били: Јована Арсенијевић, Лекари без граница (*Medecins Sans Frontieres*), Јелена Беседић, Спасимо децу (*Save the Children*), Масимо Морети и Растко Брајковић, Дански савет за избеглице (*Danish Refugee Council*), Радош Ђуровић, Центар за заштиту и помоћ тражиоцима азила, Мирослава Којић Јелачић, Група 484, Иванка Костић, Праксис, Дијана Малбаша, Аутономни женски центар, Марко Милановић, Идеје, Аница Милковић, *UN Women*, Адриан Никачевић, ЈРС (*Jesuit Refugee Service*), Рано Саидумарова, УНХЦР, Маријана Савић, Атина, Соња Тошковић, Београдски центар за људска права, Маша Вукчевић, ПИН, Јасмина Оливерић и Јулија Каталијеврић, Црвени крст Србија, Мирослав Лубурић и Зоран Илић, Фондација Дивац.

Отварајући јавно слушање, председница је рекла да се Србија због свог географског положаја, нашла на путу људи који су због страха за живот, услед ратова и нестабилне политичке и економске ситуације у земљама порекла, били принуђени да их напусте. Да ли ћемо ове људе назвати избеглицама, мигрантима или азилантима, зависи од мотива њиховог доласка и изражене

намере. Оно што је важно јесте да наше национално законодавство ускладимо са новонасталом ситуацијом и обезбедимо заштиту од социјалне угрожености, маргинализације и дискриминације ових људи, али истовремено и да се постарамо за заштиту домаћег становништва.

Одбор је у прошлом сазиву, почев од лета 2015. године, на месечном нивоу пратио стање у социјалном збрињавању избеглица и миграната, а то је наставио и у овом сазиву. Расправама вођеним на тим седницама су поред представника Министарства за рад, као ресорног министарства, присуствовали и представници Комесаријата за избеглице, Министарства унутрашњих послова, Министарства здравља, Канцеларије Заштитника грађана, УНХЦР и организација из невладиног сектора. Њихов резиме је тај да је Србија учинила много на збрињавању избеглица и њен допринос је позитивно оцењен од стране ЕУ; да је неопходна директна буџетска помоћ из финансијског фонда који је ЕУ основала за потребе мигрантске кризе; да су до сада коришћена искључиво средства из донација, а не из буџета, при чему социјална давања за домицилно становништво нису угрожена; да је било спорадичних инцидената, који су махом били резултат породичних односа; да се углавном ради о људима који су у транзиту кроз Србију, а да је њихова крајња дестинација западна Европа.

Из расправа вођених на седницама Одбора, међутим, може се такође констатовати да је неопходан додатни напор како би се народни посланици и грађани, обавестили о правима миграната (праву на рад, образовање, здравствену заштиту, социјалну помоћ, смештај, спајање породице, држављанство), а у складу са обавезама које је Србије преузела ратификованим међународним актима.

Кроз презентацију Приручника, чланови Парламента имају прилику да се информишу о основним принципима међународног права у овој области, као и о значају спровођења закона, успостављања националног правног оквира и институционалне структуре за прихват и заштиту избеглица, чиме се пружа заштита и домаћем становништву.

Ханс Фридрих Шодер, шеф Канцеларије УНХЦР у Београду, рекао је да партнерство са парламентарцима широм света, представља важан аспект у раду ове организације, па је стога значајно што ће Приручник данас бити представљен у Народној скупштини, имајући у виду кључну улогу посланика у формулисању и усвајању националног законодавства које се односи на избеглице. Такође, треба имати у виду улогу посланика у промовисању права и поштовања толеранције према избеглицама, као и у охрабривању локалних заједница да избеглице препознају не само као људе којима је потребна помоћ, већ и као оне који могу да допринесу одређеној заједници и земљи у којој се налазе. Приручник би требало да буде од користи посланицима у свакодневном раду, а посебно када у наредном периоду буде усвајано и спровођено законодавство у овој области.

Укратко је представио одређене аспекте рада УНХЦР у Србији, као и њихово виђење тренутног стања у овој области. Канцеларија је од свог отварања у Србији 1970. године, увек имала добре односе са овдашњим државним органима. У светлу актуелне ситуације с избеглицама, појачани су напори Канцеларије у помоћи Влади и грађанима Србије, па је у односу на 2014. годину, сада финансијска подршка скоро удвостручена. Почетком октобра, министар за рад (у својству председавајућег Радне групе за решавање проблема мешовитих миграционих токова) и комесар за избеглице, састали су се са високим комесаром за избеглице УН и том приликом су разговарали о томе на који начин би УНХЦР

могао да интензивира помоћ Влади Србије, како би се изборила са ситуацијом. Било је и конкретних предлога од стране УНХЦР и очекује се позитиван одговор.

Подсетио је да је у актуелној кризи, пролетос дошло до промене ситуације, затварањем граница појединих држава у региону, што је довело до тога да избеглице једно време остају на територији Србије. Ово је на извештајан начин представљало изазов, а истовремено и шансу за државу да побољша начин управљања кризом. У претходна два месеца се ситуација стабилизовала, а број миграната и тражилаца азила који се тренутно налазе на територији Србије, износи око 6 300 лица. Око 80% њих је смештено у прихватне центре, а остали се налазе на граници са Мађарском, или под ведрим небом у центру Београда. Према расположивим подацима, 37% њих су деца, 18% жене, а иако се проценат Сиријаца међу њима смањило, највише њих и даље долази из тзв. земаља које производе избеглице (укључујући Авганистан са 53%, Сирију са 14% и Ирак са 8%). Уколико сви они буду прошли кроз квалитетну процедуру утврђивања избегличког статуса, било у Србији или остатку Европе, проценат оних којима је додељен избеглички статус ће бити изузетно висок. Дакле, у питању је мешовит ток миграција, са високом компонентом избеглица.

На крају излагања, поменуо је велику конференцију Генералне скупштине УН, која је одржана у септембру у Њујорку, на тему избеглица и миграција, која је имала подршку 193 земље чланице УН. Том приликом је потписана тзв. Њујоршка декларација, којом су се земље чланице обавезале да ће чувати животе и поделити одговорност према избеглицама и мигрантима. Доношење поменуте декларације је од великог значаја, и за свет на глобалном нивоу, и за саму Србију. Канцеларија УНХЦР у Србији ради на прилагођавању ове декларације контексту Србије и ускоро ће бити преведена и подељена. Тренутна ситуација представља велику шансу за развијање функционалног азилног и система управљања миграцијама у Србији, који ће бити у складу и са Њујоршком декларацијом и са преузетим обавезама у погледу приступања ЕУ.

У наставку јавног слушања, говорници су се осврнули на изазове и могућа решења у управљању мешовитим миграцијама и системом азила у Републици Србији.

Мила Ђурђевић, саветница у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, потврдила је да кад је реч о актуелној ситуацији, јесте дошло до извесне стабилизације, као и да је број лица која тренутно бораве у Србији нешто изнад 6 000. Учињени су значајни напори и постигнути резултати у томе да се овај број донекле смањи, а Влада ће наставити одговорну, проактивну и хуману политику у односу на мигранте, уз пуно поштовање међународних конвенција и људских права, али водећи се и интересима грађана Србије. У претходних годину и по дана је успостављен модел чврсте сарадње између владиног и невладиног сектора, а Влада је од самог почетка проблему приступила на интересекторски начин, тако што је одмах основана Радна група Владе (у јуну прошле године), чији су чланови представници свих релевантних државних органа и Црвеног крста.

Говорећи о тренутној ситуацији, истакла је да је једино прихватљиво решење, а и у најбољем интересу ових лица да сва буду смештена у транзитно-прихватне центре и сталне центре за азил. Радна група ће наставити са спровођењем активности утврђених Планом реаговања који је усвојен у септембру ове године, а односи се на период од шест месеци. У складу са тим,

биће узети у обзир сви аспекти заштите мигрантске популације, од октобра 2016. до марта 2017. године. Биће настављене и активности које за циљ имају измештање миграната из центра Београда и са пограничног појаса са Мађарском, с обзиром на то да им је у прихватним центрима на располагању сва неопходна помоћ и заштита, те се избегавају ризици њиховог боравка у неадекватним условима, а истовремено се избегава и здравствено-безбедносни ризик за домаће становништво.

Иван Гергинов, помоћник комесара за избеглице и миграције, рекао је да је у новембру 2012. године, Народна скупштина усвојила Закон о управљању миграцијама. Тада је Комесаријат за избеглице и миграције означен као државни орган који анализира миграциона кретања, координира и прати укупно спровођење миграционе политике. Стога је одржавање оваквих скупова значајно, јер је само кроз партнерски однос и сарадњу свих актера, могуће допринети изградњи ефикаснијег система управљања миграцијама. Област правног регулисања положаја миграната је подложна сталним променама, што оправдава израду приручника као што је овај о ком је данас реч.

Подсетио је да је Република Србија доказала своју посвећеност ратификовањем Конвенције УН о статусу избеглица 1951. године, која и даље представља основ заштите избеглица у нашој земљи. У последњих неколико година је у свету дошло до значајних промена, које представљају озбиљан изазов државама да пруже адекватан одговор на питање расељења. Променљива природа расељења и страх од неконтролисана миграције, пораст трговине и кријумчарења људима, злоупотреба поступка азила и тешкоће у поступању с ирегуларним мигрантима, целу ситуацију чине још сложенијом. Иако је јасно да су сви мигранти, без обзира на њихов статус, носиоци права, такође је све јасније да несигурна природа великих и мешовитих миграционих кретања ставља државе у тешку позицију. Уочене злоупотребе азила, као и нерегуларна кретања, довели су до тога да поједине земље поопштре своје политике, уз истовремену бојазан да се средства недовољно усмеравају према онима којима је заштита заиста неопходна.

Изразио је задовољство због начина на који је Србија у пракси операционализовала стандарде заштите, на које мигранти у мешовитим миграционим токовима имају право, што се показало као врло хумано и ефикасно (а поједини сматрају и да је превише либерално). Од почетка кризе, средином 2015. године, Влада је изабрала проактиван приступ, како би се обезбедила адекватна заштита и помоћ онима у невољи, а показала је и спремност да се у границама својих могућности, суочи са ситуацијом великог прилива миграната. Иако је Србија транзитна земља, у погледу заштите људских права миграната, поштује све принципе заштите људских права, као и норме и начела хуманитарног права. У циљу обезбеђивања адекватне подршке мигрантима на територији Србије, али и очувања јавног реда, мира и безбедности грађана, главни правци деловања надлежних органа представљају обезбеђивање заштите и ургентне помоћи лицима у потреби, обезбеђивање услова за прихват и збрињавање, као и сарадња са локалним заједницама, како би се одржао ниво толеранције, који је у протеклом периоду био пример за све земље на рути, а такође и обезбеђивање државне границе и сузбијање кријумчарења људи. Учињени су велики напори да мигрантима током боравка овде, буде пружена адекватна помоћ, омогућен одговарајући прихват, привремени смештај, здравствена заштита, помоћ у храни и лековима, као и све информације о процедури азила, уз пуно поштовање њихових људских права. Истовремено се чине напори да контрола граница буде појачана, а

ради се и на спречавању криминалних активности кријумчарења и трговине људима.

Рекао је да је од 2015. године, када је мигрантска криза узела маха, у више наврата било ургентног реаговања и обезбеђивања довољних смештајних капацитета. Тако је постигнуто да се од постојећих пет сталних центара за тражиоце азила, дође до 19 пунктова, капацитети су у редовним центрима повећани за 75%, па је сад капацитет пет и по до шест хиљада места, уз могућност врло брзог повећања за још 700 места, уколико таква одлука буде донета.

Истакао је да је у целом процесу била веома важна улога здравствених центара, као и редовно праћење епидемиолошке ситуације, у смислу превенције евентуалног преношења заразних болести, како међу мигрантима, тако и међу домаћим становништвом.

Тренутна ситуација је таква да се у Републику Србију лако улази, али се из ње тешко излази, с обзиром на то да су на северне границе постављене физичке баријере. Имајући у виду повећање броја миграната и то да је њихово задржавање у центрима сада знатно дуже, постојећи људски ресурси нису довољни да се осигурају ефикасно функционисање центара и адекватна подршка и услуге мигрантима. Стога је неопходно повећати међународну подршку, како би се наставило са јачањем капацитета прихватно-транзитних центара, обезбедило довољна средства за повећање трошкова одржавања, као и довољно особља, што би омогућило несметан рад и функционисање центара. Мигрантска криза је изазов који превазилази националне оквири и зато је неопходно свеобухватно и одрживо решење. Пружање адекватне подршке мигрантима је заједничка међународна одговорност и сав терет не могу да снесу само земље у којима се мигранти налазе и дуже задржавају. Република Србија чини оно што је у њеној моћи да испуни све међународне обавезе, а истовремено примењује националне прописе који регулишу ову област. Досадашње поступање Србије у миграторној кризи показује зрелост и спремност институција да се поштује владавина права.

Јасмина Лалић, главна полицијска инспекторка у Министарству унутрашњих послова, рекла је да се када је реч о мешовитим миграционим токовима, Република Србија тренутно налази у таквој ситуацији да користи сваку прилику да на националном, регионалном и међународном нивоу размењује искуства добре праксе и законска решења, која могу бити основ за имплементирање и усаглашавање с ЕУ и међународним стандардима. Међусобна сарадња и комуникација са државама, као и сарадња са међународним и организацијама цивилног друштва, које се баве заштитом миграната и избеглица, показали су се као једини пут за налажење правог решења. Република Србија се суочава са вишеструко увећаним бројем миграната, не само приликом транзитирања преко ове територије, већ је тренутно њих око седам хиљада овде „заглављено“. Стога се држава определила за заштиту своје границе и безбедност јавног поретка и грађана, али и за заштиту основних људских права свих категорија миграната.

Када је реч о законодавном оквиру и надлежности МУП у овој области, истакла је да су предузете активности за унапређење националног законодавства, па је у складу са тим израђен Нацрт закона о азилу и привременој заштити, усаглашен са директивама ЕУ, а у ком су детаљније регулисана статусна питања, права и обавезе тражилаца азила и лица којима је одобрена заштита. Све ово смањује могућност злоупотребе права на азил и ствара услове за повећање ефикасности система азила. Нацрт закона је израђен у оквиру Твининг пројекта

„Подршка националном систему азила“, у сарадњи са Шведском имиграционом агенцијом. Одржане су јавне расправе у Нишу, Новом Саду и Београду, а релевантне невладине и међународне организације су доставиле коментаре, од којих су поједини уврштени у текст. Нацрт закона је заједно са табелама о усклађености, достављен и Европској комисији, која је похвалила Нацрт и дала позитивне коментаре. Тренутно је у интерној процедури усвајања и достављен је релевантним министарствима на мишљење. У припреми је и израда Предлога уредбе о толерисаном боравку, која ће на детаљан начин регулисати положај миграната који не желе азил, а који су принуђени да буду одређено време на територији Републике Србије.

Истакла је да миграције готово никад не представљају само национални проблем, већ увек изискују прекограничну и међународну сарадњу. У том смислу је Република Србија увек спремна да буде део решења проблема, да прихвати, или иницира сваку врсту сарадње и координације у овој области.

Милош Јанковић, заменик заштитника грађана, указао је на то да рад овог Одбора треба да представља пример у раду осталим органима и радним телима. Пре свега, Одбор је у свом раду развио сарадњу са различитим институцијама, важним за решавање проблема миграција са којим се Србија суочава. Ова сарадња траје више од годину дана, скоро на месечном нивоу, уз присуство великог броја релевантних субјеката. Такође, Одбор је на време препознао значај овог проблема за наше друштво и заузео проактиван приступ, што је утицало на бољу информисаност чланова Одбора и осталих народних посланика о стварним дешавањима.

Истакао је да се Заштитник грађана овим проблемом бави још од краја 2013. године. Током 2014. године је успостављена сарадња са бројним субјектима, пре свега са МУП и Комесаријатом, а остварена је и добра сарадња са међународним организацијама (најпре са УНХЦР, који је пружао не само логистичку, већ и стручну помоћ) и бројним организацијама цивилног друштва. Почетком 2014. године је надлежним органима упућен акт који је садржао 30 препорука, усмерених ка унапређењу поступања са странцима, било да су у питању мигранти, или избеглице на овим просторима. У акту акценат није био на хуманитарном аспекту, већ пре свега на успостављању пуне контроле државних органа над свим облицима миграторних кретања и на унапређењу азиларне заштите код нас.

С одређене дистанце се може констатовати да у Србији у протеклом периоду ксенофобија није била претерано изражена, без обзира на појединачне случајеве. Србија је у својој политици према мигрантима, заузела потпуно либералан приступ, следила је политику развијених западноевропских земаља, па је у том погледу поступала у складу са важећим стандардима међународног права. У прилог томе говори и да су надлежни органи, уз велику помоћ међународних и невладиних организација, предузели бројне мере ка спречавању негативних аспеката огромних миграторних кретања.

Међутим, истакао је да је либералан приступ надлежних органа, који је подразумевао отвореност граница, пуну слободу кретања на територији земље и одсуство принципијелне детенције, имао и одређене негативне аспекте. Пре свега, није узето у обзир да су истовремено док су наше границе биле отворене, границе северних суседа биле затворене. Иако је Србија од међународне заједнице похваљена за свој либералан приступ, други лош ефекат је био тај што су мигранти, током свог слободног проласка кроз земљу, били остављени на

милост и немилост кријумчарима. Уочено је да многе одлуке нису биле резултат планирања унапред, али је ово било и очекивано у ситуацији која се мењала из сата у сат. У извештајима Заштитника (а и на седницама Одбора) је указивано на то да ће у једном моменту доћи до тренутне ситуације, односно да ће велики број ових лица остати „заглављен“ на територији Србије. Поставља се питање како држава треба да поступа у оваквој ситуацији.

Сматра да постојећи прописи у овој области нису много лоши, а вероватно је да ће нови довести до одређеног напретка. Међутим, неопходно је да постоји план поступања, јер је у овом тренутку јасније шта ће се дешавати у будућности, него што је то било пре годину дана. Парадоксално је то да с обзиром на затворене границе, једино исходиште за њих сад представљају кријумчари, јер ова лица већином не желе да остану у Србији.

Скреноу је пажњу на то да тренутно многи од њих живе у магацинима иза железничке и аутобуске станице, у веома лошим и нехуманим условима, па би требало наћи начина да се они сместе у центре и да буду збринуте. Заштитник грађана ће наставити да сарађује са надлежним органима и подржаће активности усмерене ка помоћи овим људима, јер је проблем велики и није га лако решити.

Љубимка Митровић, правна саветница у Канцеларији УНХЦР у Београду, подсетила је да је 2008. године на снагу ступио Закон о азилу, који је требало да осигура да се Уставом загарантована права, као што су право на уточиште, тј. на азил, могу ефикасно реализовати. Управо због тога, УНХЦР је сматрао да је потребно рано увести посебне процедуре за разликовање оних који су у потреби за међународном заштитом и оних који су економски мигранти (а разлике између ове две категорије су у мотивима, тј. разлозима због којих су напустили земље порекла).

Управо због тога што разлика између две категорије постоји, УНХЦР је сматрао да је неопходно те особе упућивати у адекватне правне процедуре, тј. сви они који имају потребу за међународном заштитом, треба што раније да буду упућени у поступак азила. Важан корак представљају регистрација и јасно дефинисање правног статуса свих избеглица, миграната и тражилаца азила, који се тренутно налазе у Србији. На тај начин се омогућавају ефикасно спровођење и примена релевантних закона у области азила, али и у области права странаца. Истовремено се осигурава и интерес државе, тј. безбедност. Такође, свеобухватна регистрација омогућава да се што раније установе потребе тих лица – да ли неко од њих има специфичне потребе или припада некој од посебно рањивих група.

Кад је у питању приступ процедури азила, да би особа могла да ужива право на азил и уточиште, или уколико има потребу за међународном заштитом, потребно је да има ефективан приступ и адекватне информације о томе. У блиској вези са претходним је и чињеница да је неопходно јачати владавину права и примену свих стандарда у области избегличког права, инкорпорираних у српско законодавство, кад се ради о приступу процедури азила.

Неопходно је и реформисање Закона о азилу, а тренутна ситуација пружа шансу да Србија добије фер и ефикасан систем азила. УНХЦР је учествовао у јавној расправи и у два наврата је радној групи понудио коментаре. Многи од њих су усвојени, али постоје одређена питања за која још увек постоји могућност унапређивања. У том смислу је најпре важно структурно јачање капацитета Канцеларије за азил, која је главни спороводилац овог закона. Такође,

важна је њена независност и важно је обезбедити јој адекватне материјално-техничке услове за рад.

Даље, истакла је да је важно увођење Управног суда, као другостепеног органа по одлучивању о захтевима за азил. У овом тренутку је то Комисија за азил, међутим, УНХЦР сматра да би преношење ове надлежности на Управни суд, значајно допринело ефикасности и унапређењу квалитета доношења одлука.

Било би добро увести посебне процедуралне гаранције, које се односе на специфичне граничне процедуре и убрзане процедуре, а које представљају новину у Нацрту закона.

Истакла је да на крају сваког поступка, да би систем азила био заокружен, стоји питање интеграције свих оних који су добили уточиште у Републици Србији и који су препознати као лица којима је потребна међународна заштита. Имајући у виду околности кроз које је својевремено пролазила, Србија има велико искуство и добре праксе у интеграцији избеглица са простора бивше Југославије, па би нека од тих искуства могла да се искористе у овој ситуацији. С обзиром на то да се већ ради на плану интеграције, УНХЦР стоји на располагању за сваку врсту помоћи.

Рекла је да један од важних аспеката рада ове организације представља давање смерница владама о томе како да спороводе међународне стандарде у области избегличког права. Међу важније смернице спадају смернице о притвору, које треба да помогну приликом израде политике азила и миграције, а најважнија њихова порука јесте да се притвор може применити само крајња мера. Наиме, тражење азила само по себи није кривично дело, а ако постоји потреба за притвором, ово мора да буде утврђено у конкретном случају, мора бити засновано на закону, подложно преиспитивању и да има оправдану сврху.

Свакако је важна и ефикасна идентификација свих оних који припадају рањивим групама у оквиру избегличке и мигрантске популације, као и њихово упућивање надлежним службама, како би добили адекватну помоћ.

Као што је већ више пута истицано, велики део популације која се налази на територији Србије, чине деца, а многа од њих су без пратње или су одвојена од родитеља. Због тога је важно радити на даљем развијању националног система заштите деце, како би он био у стању да у потпуности одговори на све њихове потребе. У том смислу би један од предлога могао да буде смештање у хранитељске породице, а најбољи интерес детета је потребно утврђивати на индивидуалној основи.

Дотакла се и идентификације алтернативних правних решења, с обзиром на то да постоје ситуације у којима је избеглицама и тражиоцима азила могуће помоћи на други начин. Пре свега, реч је о поступцима спајања породице, могућности пресељења у треће земље, или добровољни повратак у земље порекла за оне који нису у потреби за међународном заштитом.

Никола Ковачевић, правни саветник Београдског центра за људска права, такође је истакао да рад овог Одбора треба да служи као пример бројним институцијама које се баве овим питањима у Републици Србији, између осталог и зато што је Одбор својом иницијативом, тј. иницијативом председнице, допринео да дискусија о теми миграција и азила заживи у Парламенту.

Осврнувши се на прописе који би требало да буду донети у скоријој будућности, а с обзиром на обавезе које је Србија преузела отварањем пре свега Поглавља 24, подсетио је да су Нацрт закона о азилу и привременој заштити и

Нацрт закона о странцима, достављени пре извесног времена невладином сектору и међународним организацијама. Захвалио је надлежним органима на томе што су укључили невладин сектор у израду ових текстова, који су у односу на досадашње законе, много детаљнији и уводе бројне процедуре које захтевају прецизну инфраструктуру за њихово спровођење. Када је 2008. године усвојен Закон о азилу, број људи који су у том својству пролазили кроз Србију, био је знатно мањи. Јасно је да у тренутној ситуацији постојећи правни оквир не може у потпуности да одговори, како с аспекта спровођења делотворне процедуре азила, тако и с аспекта чувања интереса наше земље. Ово подразумева да они људи који не заслужују међународну заштиту, треба да буду удаљени са наше територије, али на тај начин да њихова људска права буду поштована. Одређени стандарди су применљиви на све категорије миграната, а Србија тренутно нема процедуру која може у том погледу да заштити њихове интересе. Стога су закони који ће се ускоро наћи у скупштинској процедури од изузетног значаја за успостављање миграционог система, унутар кога ће постојати ефикасна процедура азила са свим већ помињаним карактеристикама.

Скренуо је пажњу на то да треба имати у виду капацитете надлежних органа који ће спроводити овај велики број процедура које до сад нису постојале. Наиме, до сад је постојала, једна, уопштена процедура за азил, а након усвајања закона, постојаће гранична процедура на територији, иста та на територији аредорома, убрзана процедура итд. За све ово ће бити потребно успоставити јаке капацитете органа, као што је нпр. Канцеларија за азил.

Изразио је наду да ће Приручник помоћи народним посланицима у разумевању елементарних ствари у међународном праву, кад су у питању људска и избегличка права, а невладин сектор ће бити на располагању за разјашњење свих недоумица.

У дискусији су учествовали: Весна Ракоњац, Соња Тошковић, Хаџи Милорад Стошић, Растко Брајковић, Јасмина Лалић, Миланка Јевтовић Вукојичић, Маријана Савић, Мирослава Којић Јелачић и Милија Милетић.

Председница је поводом чињенице да се Србија у претходним деценијама успешно носила са великим приливом избеглица са ратом захваћених подручја, истакла чињеницу да је тад интеграција људи у заједницу била лакша, јер се радило о истом народу, тј. о људима који говоре исти језик, имају исте обичаје итд. Сад је ситуација доста компликованија, јер су у питању различити народи, различитих култура и језика, а поготово је велики број деце без родитељске пратње, којој је потребно пружити адекватне услове за наставак школовања и нормалног развојног пута.

Кад су у питању лица која представљају потенцијални извор заразног обољења, рекла је да је ради заштите осталих миграната, али и заштите домицилног становништва, као и подручја на ком се та лица налазе, потребно да постоји одређена процедура, која неће бити тумачена као присилна или дискриминаторска, већ као неопходан здравствени поступак у конкретној ситуацији.

Кад је у питању будући закон о азилу, подсетила је да он није у надлежности Одбора за рад, али ће га Одбор свакако детаљно испратити у делу који се односи на социјална питања.

Сложила се да би хранитељство било добар начин збрињавања деце без родитељске пратње.

Соња Тошковић из Београдског центра за људска права је у контексту интеграције лица која су добила уточиште у Србији, скренула пажњу на њихово укључивање у тржиште рада. Наиме, према садашњем Нацрту закона, који је усклађен са Законом о запошљавању странаца из децембра 2014. године, ова лица ће имати приступ запошљавању тек после девет месеци, уколико није донета првостепена одлука. Међутим, у пракси има доста оних који чекају дуже од девет месеци, а желе да раде. Они живе или у центрима за азил, или на приватним адресама, осећајући се потпуно бескорисно, јер седе и чекају одлуку, без које не могу да се укључе у економско-социјални живот. У Директиви ЕУ о квалификацији је државама остављено да саме уреде који је рок у ком ће тражиоцима азила бити дозвољено да се укључе у тржиште рада. Стога би било добро овај рок смањити и омогућити им да се раније укључе, јер би ово било добро и за нашу земљу, и за та лица. Такође, уколико добију статус, тиме би била започета њихова интеграција.

Хаџи Милорад Стошић, заменик члана одбора, рекао је да солидарност и хуманост једног друштва подразумева пре свега бригу о обесправљеним, угроженим и незаштићеним лицима, у које спадају и мигранти. Међутим, државе треба да воде рачуна и о својим грађанима. У складу са тим је изнео примедбу на то што је у Нишу, одакле долази, дечије одмаралиште „Дивљана“, које је наменски рађено за школу у природи, сад предвиђено за прихватни центар. Дакле, држава би приликом избора локација за ову намену, требало да води рачуна да то не иде на штету њеним грађанима.

Растко Брајковић из Данског савета за избеглице, питао је да ли постоји макар груби оквир за доношење уредбе о толерисаном боравку.

Јасмина Лалић је у свом одговору објаснила да је уредба још увек у припреми и да тачног рока нема, али да је свима у интересу да она што пре буде усвојена, па се на томе и ради.

Миланка Јевтовић Вукојичић, чланица Одбора, сложила се да би хранитељство било добро као могућ облик заштите интереса деце без родитељске пратње. Ова идеја би неизоставно требало да буде законски елемент, пре свега због тога што је научно доказано да је за правилан психофизички развој детета неопходно да оно одраста у породичном окружењу. Баријере у језику, културолошким навикама итд. су код деце врло лако премостиве. Стога је привремени смештај у адекватне породице у најбољем интересу те деце, за разлику од њиховог привременог смештаја у било коју установу.

Маријана Савић из организације „Атина“, рекла је да се ова организација бави заштитом жртава трговине људима, а с актуелном кризом су се у њиховим програмима нашле жене и младе девојке које су на свом избегличком путу биле сексуално злоупотребљене, или које су уопште трпеле насиље. Стога у партнерству с другим невладиним и међународним организацијама и институцијама државе, раде на томе да се побољша одговор државе кад је у питању идентификација жртава трговине људима и жена и деце који су трпели насиље, како на територији Србије, тако и у земљама на рути.

Скренула је пажњу на то да је положај жена у избеглиштву доста тежак, поготово оних које долазе из традиционалних средина, у којима нису

имале прилику нпр. да науче ни један страни језик, па су приморане да се ослањају на мушкарце у свом окружењу, који могу да злоупотребе њихов положај. Од почетка кризе се у њиховим сигурним кућама нашло 55 жена и деце, који су били или жртве насиља у породици, или жртве трговине људима. Иако је одговор Србије све бољи, требало би да се организације и државне институције још више умреже, како би се за ове жене створио простор да се осећају сигурно да покажу да су жртве, јер их је без тога тешко идентификовати, а случајева је много. Такође, има много девојчица које су у принудним браковима, па би било добро наћи начина да им се понуди алтернатива, што би било у складу и са покушајем њихове интеграције у друштво.

Мирослава Којић Јелачић из Групе 484, рекла је да се ова организација више од 20 година бави искључиво миграцијама. Данас су на јавном слушању отворена многа питања, од којих су нека од велике важности за успостављање функционалног система управљања миграцијама у Србији. Група 484 од почетка кризе истиче важност дијалога који се мора континуирано водити међу свим актерима.

Нагласила је да је од пресудног значаја да два закона чије се усвајање очекује, буду паралелно разматрана, тј. да буду и вертикално и хоризонтално усклађени, јер је феномен миграција мултисекторски, па је неопходно да ова тема буде садржана нпр. и у локалним стратегијама развоја, националним стратегијама у области образовања, запошљавања итд.

Истакла је да се миграцијска политика мора сагледавати на начин који ће покушати да доведе до баланса између заштите људских права, питања безбедности и економске димензије коју миграције са собом носе.

Миланка Јевтовић Вукојичић је поводом поменуте потребе за усклађивањем прописа, објаснила како то изгледа на примеру социјалне заштите деце. Наиме, кад су у питању деца без родитељске пратње, сви центри за социјални рад су од Министарства за рад добили упутство по ком су дужни да оваквој деци мигрантима пруже исту породично-правну заштиту коју пружају и деци с овог подручја. Ово подразумева да се најпре стављају под привремено старатељство, тј. одређује им се привремени старатељ и предузимају се све мере из породично-правне заштите, како би деца до коначног утврђивања породичног статуса, била на адекватан начин заштићена.

Председница је поводом претходно реченог, истакла да би на овај начин, кроз развијену комуникацију највиших државних органа с органима локалне самоуправе, могла да се уреди и многа друга питања.

Милија Милетић, народни посланик, похвалио је Одбор, као и све државне органе, невладин сектор и међународне организације за досадашњи рад на решавању кризе, али је рекао да има још много тога на чему треба радити, како би се овим људима помогло, а акценат би требало ставити на децу без родитељске пратње.

Председница је затворила јавно слушање, захваливши учесницима на излагањима и конструктивним дискусијама.

ИНФОРМАЦИЈУ САЧИНИЛА

Хана Бутковић, с.р.

